

šole! Kaj je krivo, da se celo med našimi prostimi ljudmi nahajajo, ki se od nas Slovencev obračajo? Šole! V šolah so se napili namestu domače ljubezni medu tujega strupa. Kaj je krivo da naša slovenska dežela postaja čedalje bolj siromašna, da naše ljudi zmerom pogosteje na boben devljo? Naše lagodne šole so tega krive. Ako bi imeli boljše ljudske šole, ako bi imeli dobre kmetijske šole, ne bi imeli tuji ljudje najlepših vrhov naših goric! Tuji ljudje, katerim Slovenci delamo, oni pa basek jemljo! (Živio!) Ko bi bili dovolje podučeni, stali bi kakor pečina nasproti tujemu navalu. — Zato hočemo, da so šole slovenske, da se podučujemo naravnost v svojem jeziku. — Ker je potreba da pri nas uradnik, oznanovalec krščanstva, in vsak komur je treba više omike in ki mu je s Slovenci poslovati, mora znati naš jezik popolnoma v pismu in besedi, treba, da se naš naroden jezik vpelje tudi v više učilnice. . . . S tem pa ne mislite, da bi jaz bil sovražnik nemškega jezika, v katerem so pisali sloveči možje, kateri je za človeško vednost važen, v katerem so mislili in delali veliki umetniki in modroslovci. Ali nam je slovenski jezik prvi in nemškega jezika naj se uče tisti, ki hote napredovati. . . .“

Prvosednik iz skušnje svoje mladosti popisuje stan dozdanjih učilnic, prebere še enkrat po g. predgovorniku navsetovani tretji del resolucije, kateri zgrano ljudstvo sprejme viharno in enoglasno, kakor se pokaže iz vprašanja predsednikovega: če je kdo zato, da bi ostale šole pri starem, za kar se nijeden iz množine ne oglasi.

(Konec prihodnjih.)

Narodna politika.

II.

Zgodovina priča, da smo imeli Slovenci zmerom dovolj neprijateljev, kateri so nas pritiskali z vseh strani; ali vkljub mnogoterim maneverom in intrigam ohranili smo si vendar le svojo narodnost. Ta le fakt nam je porok, da tudi v bodoče ne poginemo in nas nobena sila ne izrine iz zgodovinskih listin, marveč nam velja še marsikateri list dopolniti. Slovenci nismo noben osamljen ostanek naroda, ki je vže poginol ali na skoro pogine. Mi smo veja debela, ki obdaja skoro vso Evropo: a za hrbtom so nam sorodna plemena. Pa da tudi tega ne vemo, to nam vže napadi in sovraštvo nasprotnikov kaže, da imamo še dovolj snage. Treba nam je le, da se zavedamo in za nemile skušnje vtrdimmo. Kaj neki pa, nasprotniki, vendar zabtevate, da bi storili? Hočete li, da bodemo še na dalje igrača in orodje vsakemu, kdor in čemur bi nas hotel rabiti? Menimo, da ne bode tega noben svobodnjak zahteval. Ali pa hočete, da se naobrazimo in postanemo krepek steber splošnej svobodi? Če to zahtevate, vjemate se z nami. V ta namen nam pa podajte tudi sredstev, da se narod naobrazi in olika v njem trdno vkorenini. Da se pa naobrazi, mora se zavedati; in da se bode zavedal, moramo ga buditi in podučevati. Narodna zavest je podlaga vsakemu napredovanju. Brez nje je vsaka omika puhla in nestalna; brez nje vsak pojem o svobodi nemogoč. Ali vi trdite, da nam ni mar svobode, marveč se bojujemo le za jezik. Pa kaj pomaga n. p. narodu svobodni tisek, ako se ne sme na podlagi svojega jezika naobraževati; ako celo ne zna vsega v svojem jeziku misliti, ker nima dovolj znanstvenih izrazov ali jih celo ne pozna? Najprej je treba jezik vsestransko olikati; da se pa olika, treba ga je rabiti v šoli in javnem življenju. Mislite li, da bi bil narod res tako dolgo čakal konstitucionalne ustave, da je prej umel, kaj je in pomeni beseda „konstitucija“? Gotovo ne. Pa nikar ne mislite, na bi bilo dovolj, ako bi mu se ta beseda iz ktereга slovarja poslovenila in pojasnila. Predno jo ume, mora imeti pojem, kaj je.

Prav radi vam priznavamo, da v gospodarstvenih rečeh prav počasi napredujemo, da nimamo kapitalov, da nas obrtnija ne zanima toliko, kolikor bi nas morala. Ali kaj je tem nepakam krivo? Samo to, da ni mogel narod svojih sil tudi na tem polju razvijati in uriti. Kdor se je hotel naučiti pametnega gospodarstva, moral si je na tujej podlagi potrebnih naukov pridobivati; ali narod se ni mogel po tej poti učiti. Ravno za to pa zahtevamo sedaj sredstev, da mu se pomaga; vcepiti mu čemo zavest in omiko, da poderemo vsako mejo, ktera ga je doslej ločila od olikanega sveta.

Ali nas pa sme kdo za tega voljo grajati? Bilo bi krivično.

In, ko narod vse to doseže in si prisvoji; ko mu ne bodo razne overe zapirale poti do splošne omike; ko bode narod svojo snago poznaval ter jo vedel ceniti in pametno rabiti: potem ne bodemo z narodno politiko nič več nadlegovali, potem ne bodemo več zahtevali ravnopravnosti. Ali poprej ne bodemo mirovali, naj nas tudi nasprotniki napadajo in črne, kakor jim drago.

Gospodarske stvari.

Vsak delavec naj misli na svoje delo.

(Konec.)

Na Nemškem, kder sem klopotce delal, je neka gospodinja šalato v škač pometala, vode nalila in škač pod drevo postavila, češ, da tako vse, kar je živega na šalati, pete pobere in iz vode izleze. To isto tudi mislijo nekatere ženke o gobah, da odurni črvi s kopiti pobegnejo, če jih razrežejo in na rešeto razpoložijo, da se posušijo. Po tem ja vendar več črvov na juhi plava, kot je zgrbančenih kosčekov gobinih v kisli čorbi, da človek ne ve, ali je postna, ali mesena jed, ali so ocvrki, ali po novi modi nudeljši! — Gnjus. O poldne spravi ta izobrazena Nemica šalato brž v skledo, jo osoli, jesiha in nekaj olja vlije in hajd s šalato na mizo. Pa, o groza! Kako se težaki strmo gledajo, ko vidijo, da se šalata giblje in vzdiguje — noben se ne upa z vilicami v šalato; pravijo pa: schau, schau, wie er blickt! po naše: glej, glej, kako gleda! — Žaba je bila v šalati. Fej te bodi Nemica!

Ta Nemica je šalato ne le z rokami, morda tudi z nogami obdelovala. Saj večkrat pride šalata tako razcapana, zdrobljena in zmečkana na mizo, da ji ni treba hvale peti, da je to naj boljše na nji, da se zlamlja, kadar jo ješ, ker že tako preveč stlačeno neke gospodinjje na mizo donšajo. —

Šalata se mora v večji posodi z vilicami premešati, ko se je osolila in dostojno z jesihom in oljem zabelila, in po tem v drugo snažno posodo ali skledo z vilicami predjati, a ne z rokami vzlasti takrat ne, ko je gospodinja poprej otroka očedila! — Nekteri gospodi si sami šalato na mizi obdelajo. Na nekih mestih je bilo to delo meni izročeno, in to po pravici, kakor bomo o koncu videli.

O ti grozni širokoustnež! Ali si nisi mogel svoj krušni grod s krpilji zadelati, da nas tako neusmiljeno obraš! — No, čakaj, bo morda neka sramožljiva ženka pristavila: „Tebi pa jaz že ne bi rada kuhala, ker brez ovinkov po svetu razglašiš, če se kateri naših tovaršic kaj naravnega pripeti.“ Ljuba moja! ti tiho povem, da me drugi ne čujejo: Ni se ti je bati zategadel, zakaj če bi bil jaz za sukno rojen, bi mi ne trebalo toliko let v „jankarju“ hoditi. — Tudi si mislim: boljše je „pravičen“ v jankarju hoditi, kakor pa se „krivičen“ v suknji voziti — veš. — Pri vsem tem še vendar ni obupati, saj ti je znano, da še se je do seh dob, kar svet stoji, vedno potvrdjevalo: da vsak človek sebi enakega najde. Ako bi pa že vse strune popokale, in ravno pri meni izjem bil, tudi nič ne de, če lih raje pečeno jem — saj sem sam — Kuhar.

Negova, 24. julija 1868.

Fr. Jančar, kaplan.

Proti gosenicam na zelju (kapsu).

Letos nam spet velika množina gosenic hoče vse zelje pojesti, potrebno je zato, da gospodar, kolikor mu naj več mogoče gosenice preganja. Med mnogimi pomočki priporoča „Obzor“ proti gosenicam solino apno (chlorkalk), ki se dobi v štacunah in apoteki, to apno si moraš v vodi raztaliti in s to vodo se mora pomočiti zeljino perje od zdola. Gosenice duha tega apna ne morejo volati in zapustijo taki zelje.

Državno darilo proti boleznim svilnih črv ičev.

C. k. kmetijsko ministerstvo bo dalo po predlogu komisije za svilorejo državno darilo t. j. 5000 gld. onemu, ki bo iznašel dobro in sploh rabljivo darilo proti kužni bolezni (madežna bolezen) svilnih črvičev (Bombix Mori): Dar se bode podelil še le tedaj, ko se bode pomoček ali zdravilo skozi dve leti popolnoma potrdilo, tedaj morebiti še le leta

1892. — Dalje je imenovano ministerstvo tudi razdelilo določeno državno podporo za svilorejske družbe. Naj več te podpore, t. j. 2800 gl. in 2000 gl. se je dalo v Česko in Dalmacijo, v Avstrijo pod Anizo se je dalo 800 gl.

Pod Lipo.

Podučivni in vgodni pogovori.

Ljubomir (ki se spreha s mnogimi kmeti po svojem sadovnjaku). Poglejte samo sem v moje drevno sadišče in bote se gotovo čudili, če Vam povem, da so ta više dva šolnja visoka drevesca letos izrastla, in sicer sem peške še le kesno v pomladi posejal, posebno lepe so jablanice in hruškice, pa tudi orehi so prav visoki in koščati. Zdaj pa pogledajte na te dve gredi, tukaj so zasajene letne jablanice, in skorej ni verovati, da so v jednem letu više od dva črevlja izrastle; po prek moram reči, da sem letos z svojim drevesnim sadiščem prav zadovoljen, samo prekesno sem posejal koščice, to vendar letos hočem popraviti in še ta teden posejati koščice kolikor bode naj več mogoče, jabelkine in hruškine peške pa taki v pomladi. Te dveletne jablanice pa bom taki drugo leto požaltnil, ker so že zadosti velike in močne.

Semenko. Moram reči, da imate res tako lep sodovnjak, da bi se smel imenovati izgledna šola, pri vas bi se naši fantje lahko drevoreje popolnoma naučili.

Ljubomir. Počasu, počasu, g. župan to je še le samo začetek, to še celo nič ni vredjeno, če mi vendar Bog da življenje in zdravje, hočem v nekih letih po mogočnosti vse vrediti, ker vsaka sorta dreves mora imeti svoje posebno mesto, ker potrebuje posebno obdelovanje, jaz se še sam moram učiti, ker še celo malo v tem vem.

Zalec. Jaz bi rad bil, če bi le pol toliko znal, kakor Vi, ali žalibog, da se mi kmetje dozday celo nič nismo učili o tem, kakor ste nam vendar pravili, bodo se prihodnjič za naše fante take šole vpeljale, bogme če bo to, še bom jaz z njimi v šolo hodil, ker me posebno sadjereja strašno zanimava.

Ljubomir. Ta beseda je vredna svojega moža! Le učimo se, da ne bomo zaostali, za drugimi našimi sosedi, saj učenje ni nikakova zramota, za nobenega človek bodi si siromak ali bogatež, mlad ali star.

Semenko. Kako pa kaj stoji na vašem vrtu za zelenje, pri meni je strašno slabo.

Ljubomir. Prosim Vas, o tem me niti ne vprašajte, ker me jezi, če samo tamo pogledam. Pred 14 danmi še je vse tako lepo stalo, da je bilo veselje gledati, ali na enkrat, je bilo po vsem zelenju toliko gosenic, kakor da bi jih iz vreče nanje nasipal. Iz početka sem rekal svojim ljudem, naj je poberejo in res so jih eden dan nabrali več, kakor eden vagan, ali kaj je to pomagalo, celo nič, ker drugi dan še jih je enkrat toliko bilo. Naj bolj mi je žal za zelje (kapus) ker je že imelo precej lepe glave, ali ravno danes, sem ga moral dati posekati, ker drugače ga morebiti jutro biti precica več našel ne bi, to je strašna nesreča za nas gospodarje, ker če je povsod tako nam bodo gosenice vse zelje pojele.

Debelko. Žalibog da je tako, tudi na moji njivi, na kateri sem imel zelje posajeno, druga nič več ni gledati, kakor samo kocenje in debelejša perjina rebra.

Semenko. Ravno to sem tudi jaz hotel reči, pa naj bo z Bogom, če le krompirja pa repe mnogo dobimo, bomo se že skoz zimo preživili. — Glejte, glejte zdaj pa pride tudi Iglíč, radoveden sem, kaj bo nam on povedal o ljutomerskem taboru.

Iglíč (pristopi k društvu). Dober dan, dragi prijatelj, prej ko ne sem danes, kaj važnega zamudil.

Ljubomir. Nič posebnega, dragi Iglíč! Jaz sem sosedom kazal svoje drevesno sadišče to je vse.

Zalec. Kaj pa ste neki delali, da ste tako kesno došli. Morebiti popisujete ljutomerski tabor in hočete kako brošurico o njem izdati.

Iglíč. To sicer ne, ali moram vam reči, da je ta res vreden, ne samo, da bi se na tanko popisal temoč, da bi se z zlatimi črkami tiskal in razposlal po celi slovenski zemlji, da bi se vzbudili vsikder rodoljubi in storili, kar so storili vrli Ljutomerzanje, katerim iz srca kličem. Živili, živili, živili! —

Semenko. G. Iglíč, kakor vidim ste vi še zmirom na ljutomerskem taboru. Povejte nam, kako se vam je kaj dopadlo kaj ste vse doživeli tamo in ali ste zadovoljni z vsem.

Iglíč. Prav imate, g. župan, jaz sem še zmirom na ljutomerskem taboru in še zmirom čujem one izvrstne govore naših rodoljubov, vsaka beseda teh govorov, se mi je vkoreninila globoko v srce in zatoraj še zmirom samo na te mislim. Moram pa tudi reči, da se je vse ljudstvo tako lepo obnašalo, da se res bolje ni moglo in vredno je, da se izreče vsem prav srčna hvala. Vrejeno pa je tudi vse bilo tako dobro, da se bolj vrediti ne da. Povem Vam, da sem neizmerno srečen, da je vse tako izvrstno izpadlo.

Ljubomir. Tudi mene to zlo veseli, posebno zato ker je celi slovenski svet gledal na ta tabor. Posebno pa tudi zato, da ni dan našim nasprotnikom naj manjši vzrok, da bi spet napravili iz mušice slona. —

Iglíč. Da, da, naše nasprotnike to strašno jezi da se je vse tako mirno in izvrstno izpeljalo. Samo čujte, kaj vam povem: Pred kratkimi dnevi sem bil v mestu, kder sem si malo sukna kupil, po dovršenem poslu stopim v neko krčmo, da bi se malo okrepil in komej dojdem v sobo, stopi že neki poznani gospod pred me in mi smeje reče: „No vaš tabor je lahko bil prav miren, ker niste več ljudi skupej spravili, kakor samo do dve sto.“

Zalec. Pa kaj mu niste taki dali jedne za uha.

Iglíč. Skorej bi mi bila jedna ušla, pomiril sem se vendar taki in si mislil, da taki norec ni vreden, da bi mu pošten Slovenec besedico rekel, zatoraj mu hitro obrnem hrbet pljunem na tla in odidem v drugo krčmo.

Ljubomir. Tako je bilo prav, ker taki ljudje niso več vredni, kakor da je vsak pošten Slovenec popolnoma zaničuje, in gotovo je bolj jezi, kakor tisoč žalih besed. Zdaj pa naj bo za danes zadosti, drugokrat več.

Politični ogled.

Ministerstvo pravosodja je na slov. Štírskem imenovalo sledeče okrajne sodnike: Pristav Janez Wieser je imenovan za Kozje, predstojnik Wil. Schlieber za Vransko, pristav Vinko Vanino za Ormuž, predstojnik Janez Ribič za Konjice, komit. svetnik in predstojnik Jakob Mayr za Sevnico, predstojnik Anton Globočnik za Ljutomer, pristav Janez Forstner za Marenberg, dežel. sodn. svetnik in sodnik Janez Pogačnik za Maribor, predstojnik Anton Pirkmajer za Gorenji grad, predstojnik Jožef Nemanič za gornjo Radgono, dežel. sod. svetnik in predst. Frid. pl. Schildenfeld za Ptuj, predstojnik Ignac Kaffou za Radgono, predstojnik Ignac Högelsberger za Brežce, predstojnik Matija Sirk za Šoštajn, predstojnik Jakob Zirkelbach za St. Lenart, predstojnik Vilj. Jenčič za Šmarje, predstojnik Franc Kokošinegg za slov. Gradec.

Cesarsko pismo zaukazuje, da se imajo polkom in vojskim oddelkom, kateri se nabirajo v deželah ogerske krone, kolikor je mogoče dati častniki v teh deželah rojeni. Ob enem se ima zaukaz, da se ima vsak častnik naučiti jezika svojega polka, na novo oklicati.

Kakor se čuje, se bo deželni zborom predložila nova postava o realnih šolah, po katerih dobijo realke 7 razredov in izpite zrelosti, vsak deželni jezik more biti učen jezik.

Od deželnih poslancev se bode ali bi se rado tirjalo, da morajo priseči na decembersko ustavo. Če kateri ne bi hotel priseči, bi zgubil svoje poslanstvo. Kaj pa še?

Vladini listi pišejo, da bo pravosodna organizacija še enkrat toliko novcev stala, kakor politična; pa tudi pri tej se ne bo celo nič prihranilo.

Na Českem še se zmirom prepovedavajo zbori in tabori, tako se je pred kratkim prepovedal učiteljski zbor v Pragi; tabor na „Džbane“, tabor v „Sobeslavu“, društvo „slovanska lipa“ v Mačehostu itd. Tudi časniki še se zmirom konfiskujejo.

Policijski minister Taaffe je imel v Pragi daljši pogovor z županom Klaudivjem. Pravijo, da je hotel pridobiti prvake, da dojdejo v deželni zbor. Došli morebiti bodo, vprašanje je samo, kako dolgo v njem ostanejo.

V Galiciji se federalistična opozicija ne samo za državni temoč tudi za deželni zbor zmirom bolj vtrjujo in vreduje; tako, da so že nemški listi začeli vladi svetovati, naj Galiciji dovolj, kar jej gre. —

Na Hrvaškem so celo zmernejši unionisti, kakor Janковиč izrekli željo, da se naj skliče novi deželni zbor, da bi se tako storil prvi korak k porazumljenju z narodno stranko. Mislimo vendar, da vlada pokornega uradniškega deželnega zbora ne bo tako hitro iz rok spustila.